

Құрметті әріптестер!

Тәуелсіздіктің 30 жылында Қазақстандағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл бойынша жүйелі және дәйекті реформалар сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаттың өзіндік моделін қалыптастыруға мүмкіндік берді.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес тарихы 1992 жылы (17 наурызда) Президенттің "ұйымдасқан қылмыс пен сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресті күшейту жөніндегі шаралар туралы" Жарлығын қабылдаудан басталады.

1998 жылы "сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы" бірінші Заң қабылданды.

Алғаш рет аталған Заңда мыналар анықталды:

- сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес принциптері,
- сыбайлас жемқорлық субъектілері,
- мемлекеттік қызметшілерге қойылатын шектеулер,
- қаржылық бақылау шаралары.

Осылайша сыбайлас жемқорлыққа қарсы бағытты мемлекеттік саясаттың дербес саласына бөлу басталды.

Даму барысында одан әрі жетістік көбінесе алдын-алуға байланысты болды, яғни алдын алу жұмыстарын істеу. Салдармен күресу әдетте қысқа мерзімді әсер ететінін түсіндік.

Сарапшылар 2012 жылы Қазақстандағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс – қимыл жүйесі 72% қылмыстық қудалау шараларынан, ал 28% - ы ғана алдын алу мен алдын алудан тұратынын атап өткен.

ЭЫДҰ (Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы) елдерінің құқық қолдану тәжірибесі мен тәжірибесін ескере отырып, 2015 жылы "сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" заң қабылданды.

Атап айтқанда, сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдау және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мониторинг сияқты алдын алу құралдары енгізілді.

Олар сыбайлас жемқорлықты тиімді анықтауға және әртүрлі салалардағы проблемаларды ерте кезеңдерде жоюға мүмкіндік береді.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаттың дамуына қарай, елдің осы саладағы заңнамасы үнемі дамып отырды.

Сондвй-ақ, сыбайлас жемқорлыққа қарсы реформалардың бірінші әдісі сыбайлас жемқорлық фактілері туралы хабарлаған азаматтарды көтермелеу жүйесін жетілдірді. (2019жыл). Қарамағындағылардың сыбайлас жемқорлық үшін басшылардың дербес жауапкершілігі институты енгізілді.

Енді саяси қызметкерлер, егер олардың қызметкері сыбайлас жемқорлыққа ұшыраса, жұмыстан кетуге міндетті.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы сараптама институтын іске қосты. Заңдар мен заңға тәуелді актілердің барлық жобалары "сыбайлас жемқорлыққа қарсы електен" өтетін болады.

Екінші әдісі 2020 жылдың қазан айынан бастап күшіне енді. Бұл пакет квазимемлекеттік сектордағы сыбайлас жемқорлық үшін жауапкершілікті күшейтуді көздейді. Сонымен қатар комплаенс-қызметтері енгізілді. Шенеуніктердің сыйлық беруге және алуға толық тыйым салуы енгізілді. Мемлекеттік ұйымдарда жақын туыстарының бірлескен жұмысы шектелді.

2021 жылғы қаңтардан бастап сыбайлас жемқорлыққа қарсы реформалардың үшінші әдісі күшіне енді:

- сотталған сыбайлас жемқорларға шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдануды болдырмау;
- құқық қорғау органдары қызметкерлерінің, судьялардың, пара берушілердің және паракорлықтағы делдалдардың сыбайлас жемқорлық үшін жауапкершілігін қатаңдату;
- ауыр және аса ауыр сыбайлас жемқорлық қылмыстары үшін сотталғандар үшін жазасын бірден ең төменгі қауіпсіздік мекемелерінде өтеу мүмкіндігін жою;
- шетелдік банктерде шоттарға иелік ету бойынша шектеу енгізу.

Сонымен қатар, сыбайлас жемқорлық үшін сотталғандардың квазимемлекеттік секторға жұмысқа орналасуына толық тыйым салынды.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы бастамалардың кезекті әдісі биыл 2023 жылда күшіне енді.

Қабылданған түзетулер сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы одан әрі жетілдіруге, оның ішінде сыбайлас жемқорлықтың алдын алудың жаңа құралдарын енгізу, құқықтық олқылықтарды жою арқылы бағытталған.

Қабылданған заңның негізгі новеллаларының бірі-шенеуніктердің негізсіз байыту жауапкершілігін енгізу.

Заңда Қазақстанда енгізілген кірістер мен мүлікті жалпыға бірдей декларациялау шеңберінде салықтық әкімшілендірудің қолда бар құралдарын пайдалана отырып, шығыстардың кірістерден асып кетуі үшін жауапкершілік көзделген.

Әкімшілік айыппұл 1000 АЕК шегеріле отырып, анықталған асып кету мөлшерінің 90% - құрайтын болады.

Бұдан басқа, мұндай шенеунік теріс себептермен жұмыстан шығарылуға жатады және келесі үш жыл ішінде мемлекеттік лауазымды не мемлекеттік немесе оларға теңестірілген функцияларды орындауға байланысты лауазымды атқара алмайды.

Бұл ретте шығыстардың кірістерге сәйкестігі анықталған әрбір жағдайда шенеунікке шығыстардың заңдылығын негіздеуге мүмкіндік берілетін болады.

Заңнамалық өзгерістер мен толықтырулардың тағы бір маңызды блогы сыбайлас жемқорлық фактілері туралы хабарлаған адамдарды қорғау жүйесін қалыптастыруға бағытталған түзетулер болып табылады.

Мемлекеттік орган немесе ұйым алқалы органның отырысына қатысу үшін сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің өкілін шақыруға міндетті болады.

Бүгінгі таңда - парасаттылықты тексеруді енгізу (интегрити чек (сыбайлас жемқорлықтың беріктігіне тексеру), заңды тұлғалардың сыбайлас жемқорлық үшін жауапкершілігін күшейту, пара ұсыныстарын / уәделерін криминализациялау, мүдделер қақтығысын реттеу, сыбайлас жемқорлыққа қарсы конвенцияларды ратификациялау шаралары пысықталуда.

Қорытындылай келе, еліміздің сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаты ұлттық тәжірибе мен озық шетелдік тәжірибені ескере отырып, қоғамның сұраныстары негізінде үнемі жетілдіріліп отыратынын атап өткен жөн.

Комплаенс қызметкер - Избаева Д.Д. 27.06.2023жыл

Жиналысқа қатыскандар тізімі

№	Күні	А.Ж.Т.	Лауазымы	Қолы
1		Шераиша М. К	зәркер	
2		Әбдібаев К. Б	тәртіпші	
3		Жүлдіқариев М.	м. б. б. б.	
4		Нарбаева Т. К	м. б. б. б.	
5		Кендірова Р	м. б. б. б.	
6		Әбдіқалиев Б	м. б. б. б.	
7		Ахмедов М	м. б. б. б.	
8		Ахмедов М	м. б. б. б.	
9		Ахмедов М	м. б. б. б.	
10		Ахмедов М	м. б. б. б.	
11		Ахмедов М	м. б. б. б.	
12		Махамбетов А. Д	м. б. б. б.	
13		Темірқаратаев А. В	м. б. б. б.	
14		Мохаммеджанов А. Т	м. б. б. б.	
15		Ахмедов М	м. б. б. б.	
16		Кимбаев Т	м. б. б. б.	
17		Морсаев А.	м. б. б. б.	
18		Тайыбеков М. М	м. б. б. б.	
19		Мухамбетов М. М	м. б. б. б.	
20		Жүлдіқариев М. Р	м. б. б. б.	
21		Ахмедов М	м. б. б. б.	
22		Ахмедов М	м. б. б. б.	
23		Ахмедов М	м. б. б. б.	
24		Ахмедов М	м. б. б. б.	
25		Ахмедов М	м. б. б. б.	
26		Ахмедов М	м. б. б. б.	
27		Ахмедов М	м. б. б. б.	
28		Ахмедов М	м. б. б. б.	
29		Ахмедов М	м. б. б. б.	
30		Ахмедов М	м. б. б. б.	
31		Ахмедов М	м. б. б. б.	
32		Ахмедов М	м. б. б. б.	
33		Ахмедов М	м. б. б. б.	
34		Ахмедов М	м. б. б. б.	
35		Ахмедов М	м. б. б. б.	
36		Ахмедов М	м. б. б. б.	
37		Ахмедов М	м. б. б. б.	
38		Ахмедов М	м. б. б. б.	
39		Ахмедов М	м. б. б. б.	
40		Ахмедов М	м. б. б. б.	
41		Ахмедов М	м. б. б. б.	